Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН
(«СВЕТ»)
Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ЕРА, 1 ноябрь, 1973 шу. • №131 (6392). • Мах 2 кеп.

НАЬХА ИРАЗА ДУХЬА

МАШАРБЕЗАЧА НИЗИЙ ДЕРРИГДУНЕН КОНГРЕСС

ЛаьрхIа, корта болаш дIаболарбир 27 октябре саррахьа планетерча машар безача низийй форума. 14 комиссе болч. Царех хIаара-не балха тIа керттерви моттигех ная дIаделч КПСС ЦК Генеральни секретара, «Халкъашта юкъера машар чIоагIбераХ» телача дунен халкъашта юкъерча Ленински премие лауреата Л. И. Брежнева къамьлапара положенеш ювцаре. Конгресс дакъа лоцаьрца цхьатарра белгалбоах дунен халкъашта юкъера хьала кIоаргтен, массе оьгIорахьарн анализ яьзч, дунен халкъашта юкъера кхерамзлен, машар лоаттабарн чIоагIбара дуьхьа лоаттабева кьовсама проблемаша цIера конструктивни пIехъ лъяча новъкъосташ Л. И. Брежнева къамьала божка лоархIам.

27-чен 28-чен октябре комиссей заседанешка дьяча къамьлашкен хоамашкен конгресса делегаташа тIоаш ьиклаш баь бахьнIата из бале а е кхыбале а болча мехка е организацеча хетар цьакхIандалпа Iеша дунцца дешаьч дьяча предложенеш а замечанеш а тел. Цера дискуссеи даьт вай замалахь эгIара иргIйола проблемаш ювцаш.

Ю. Цирнкевича (ПНР) председателла деш йолча «Машаре цхьа-на дахарн дунен халкъашта юкъера кхерамзлен» яхача проблема комиссе довкъашхоша цIаш къамьлаш деш белгалдоах, тIемаш лоцаьрца чIагIдар, прогрессеца, партIатоннца, адамлен сий леза лаьрхIара, халкъий дотгатIалца, дунен тIарча берригача нахха ираза беркате цхьана къаьсттера бе-лгалбоалаш бола машар хьалдар кIезиг адамлен эгIара сийлахь дехкар хинна ца Iеш, эгIара лоаръхIаметIа а дехкар хилар.

«Машаре цхьана дахарн дунен халкъашта юкъера кхерамзлен» яхача проблема комиссе болх дIаболарбиттра къамьлаш дир Дж. Массена (США), кхычар.

Индокитай деношта йолча машар безача низийй Дерригдунен конгресса комисее болх дIаболарбир Камбоджера хьал дувцаш. Индокитай проблемаца йолча комиссе 28 октябрь Iуйрийнарча заседане дийцар Люсеи Вьетнамен халкъашта машар, демократи, прогресс бахьнаш долаш лоаттабева кьовсама дешаш.

Гаргарча Малхбоалеи деношта йолча комиссена херте латт Юго-славе кхъьегача халкъа Социалистически союза президиума секретарита член Клим Чорбе. Цу комиссе заседанеи доакъашхоша юкъ. Iарбий мехкашта дуьхьалара Израила кердача агрессеца дуьзадена Гаргарча Малхбоалеи эгта проблемаш, майрра анализ юкъ кризиса бахьанаш.

Машара кхелашша чIоагIга хьашт долаш, цар саготдеи дувц канонийка Р. Гоора (Бельги) председателла деча «**Европа кхерамзлен цхьана гIулакхан лелаларн**» яхача комиссе деи поьесткха тIа оттадьа деношш. Комиссе болх дIаболарбеча юхье доакъашхоша уйла тIаьхьар континенте кхоккхам цIаьхьара процесс сихъярен дIахо шерьяьрч проблемаша.

Азерча машарап кхерамзлеш тIера кхерам империалистически державашкара боагIан бе, цидуьхьа империализмна дуьхьара кьовсам азиатски континента халкъий керттера дехкар хила а хинна, иштта из долаш бусам ба— из уйла белгалбоах «Америка машкнехразлен» яхача темана хетаьча комиссе дуккхача доакъашхоша.

Р. Андриамандзато (Малагасийски Республика) председателла деш «**Гаргарча Малхбоалеи**» яхача темах йолча комиссе делегатеша йийцар сихдаь Iоьлеш латта герз социадарца юьззина бола проблеман. Пазнета машар безача низийй бахьнийча викалаш тоаш къамьлаш деш дакъха мах бир дуне доахдун хIалакхун средствех хьеллеген Iоьелеп социадарца тIаерзаьна Советски Союза инициатива.

Гаргарча Малхбоалеи Къулба-Малхбоалеи Азеи, Къулбехьеи Африкан Латински Американ мехий шераш ювцаш конгресса делегатий — «**Колониализмаьнен расизмаьнен дуьхьалара къамий-кортамукъаьлен кьовсам**» яхача комиссе члений къамьлашка. Заседане председателла деш вар Мозамбик мукъаьяккхара Фронта вице - президент Марселино дос Сантос.

Къамьлаш дьярна халдатеташ — ьеIашбахьан белгалдоахар, тхъь мт1 миллион гергга нах колониальни режима хьадешка бахаш хилар. Колониализм болаш хилар дунен халкъашта юкъера кхоккхам тIемаш дуздувла массазара хьаст ба.

Дискусее доакъашхоша дьяча къамьлашка гIеттайир къамий-кортамукъаьлен кьовсамна юкъера-на йола кхы проблемаш а.

«ДегIаахарн экономически кхы-чарех тийна хIама доацаш хилар» яхача комиссе болх дIаболарбиттра къамьлаш дир Дж. Массена (США), кхычар.

Индокитай деношта йолча машар безача низийй Дерригдунен конгресса комисее болх дIаболарбиттра Камбоджера хьал дувцаш. Индокитая проблемаца йолча комиссе 28 октябрь Iуйрийнарча заседане дийцар Люсеи Вьетнамен халкъашта машар, демократи, прогресс бахьнаш долаш лоаттабева кьовсама деш.

Гаргарча Малхбоалеи деношта йолча комиссена херте латт Юго-славе кхъьегача халкъа Социалистически союза президиума секретарита член Клим Чорбе. Цу комиссе заседанеи доакъашхоша юкъ. Iарбий мехкашта дуьхьалара Израила кердача агрессеца дуьзадена Гаргарча Малхбоалеи эгта проблемаш, майрра анализ юкъ кризиса бахьанаш.

Машара кхелашша чIоагIга хьашт долаш, цар саготдеи дувц канонийка Р. Гоора (Бельги) председателла деча «**Европа кхерамзлен цхьана гIулакхан лелаларн**» яхача комиссе деи поьесткха тIа оттадьа деношш. Комиссе болх дIаболарбиттра юкъера доакъашхоша уйла тIаьхьар континенте кхоккхам цIаьхьара процесс сихъярен дIахо шерьяьрч проблемаша.

Азерча машарап кхерамзлеш тIера кхерам империалистически державашкара боагIан бе, цидуьхьа империализмна дуьхьара кьовсам азиатски континента халкъий керттера дехкар хила а хинна, иштта из долаш бусам ба— из уйла белгалбоах «Америка машкнехразлен» яхача темана хетаьча комиссе дуккхача доакъашхоша.

Р. Андриамандзато (Малагасийски Республика) председателла деш «**Гаргарча Малхбоалеи**» яхача темах йолча комиссе делегатеша йийцар сихдаь Iоьлеш латта герз социадарца юьззина бола проблеман. Пазнета машар безача низийй викалаш тоаш къамьлаш деш дакъха мах бир дуне доахдун хIалакхун средствех хьеллеген Iоьелеп социадарца тIаерзаьна Советски Союза инициатива.

Гаргарча Малхбоалеи Къулба-Малхбоалеи Азеи, Къулбехьеи Африкан Латински Американ мехий шераш ювцаш конгресса делегатий — «**Колониализмаьнен расизмаьнен дуьхьалара къамий-кортамукъаьлен кьовсам**» яхача комиссе члений къамьлашка. Заседане председателла деш вар Мозамбик мукъаьяккхара Фронта вице - президент Марселино дос Сантос.

Къамьлаш дьярна халдатеташ — ьеIашбахьан белгалдоахар, тхъь мт1 миллион гергга нах колониальни режима хьадешка бахаш хилар. Колониализм болаш хилар дунен халкъашта юкъера кхоккхам тIемаш дуздувла массазара хьаст ба.

Дискусее доакъашхоша дьяча къамьлашка гIеттайир къамий-кортамукъаьлен кьовсамна юкъера-на йола кхы проблемаш а.

«ДегIаахарн экономически кхы-чарех тийна хIама доацаш хилар» яхача комиссе болх дIаболарбиттра къамьлаш дир Дж. Массена (США), кхычар.

**Индокитая

Партийни организацешка~отчеташи хоржамашы

БІУБЕННА ГІА БОАХ БОККЪМО

Советски района «Керда вахар» ихача колхоза ихъхьанчара партийни организацие берриге ина тебаахийта къаъхьайгад ухъ пера политико-кхетама болх тоабара. Юртарча къаъхьегамхошта хьалхинка латта декхараш сийлена кхоачашдара парторганизацие балбоах бутшиг эр партбюро секретара С. Магомаева ея отчетни доклад.

Хама шу дар дІадахар. Дерригча аъхьи йокъьал латтар бахьан долаш ялат кхедара а из доъхара а план колхозо кхоачашъяшар, иштта кхоачамбоаш дандар кийчаб. доъкъар а. Парторганизацие шиг ханнаъха боагІаш бола кхета ма болх къахоъхошта юкъе ца бар бахьан доаш тхъмих а дІсар планагІа доагІ ина тайпара дІе на дувш. Тоъам болош ящар юртбоъхама техника. Балха ихъезазбанар болх бе могарлоа бергига колхозой. Льяткх бизза пайда эцапар Колхозой дІаучар ухъзара.

Цу тайпара хьал долаш хинза колхоз хІинз районе дикагІчарех доаръІан я.

Шн-шегІа кхамебар иа боакам ъхьаха дага па хиннача цу сийлен моттигс. Берригга коммунисташ оарцагІбаьлар къаъхьегама оасарар лактъе. колхоза боахам дегІабабгагІбола торонаш лаха. Болх тоабергбола дешаш дувшаш кест-каста ихъхьанарца партийни организацеи колхозо правлени ихьан заседанеш йора. Хіара балха участке дІанибабабар коммунисташ. Царна дапин новкъостаг деш, пар балха терхам тІалоатгабеш хинна партийни организацеи.

Хала Іа дар соаъх хиннар. Фермашка хьатІазза доакъар дандар Цъьабоъхаш, колхозна Цъеъхашна боъмзар колхозой. Цъяна хьокхам телаш бар коммунисташ. Партпоргапизаце, колхоза правление, берригга хьайбаш ледадерапеп пешкиара маса гойташ, хьаъяре къаъхьегар бахьан дІдаш ъхьакха бежан иа къасташ, дика ца Іангара дьлаар колхоза хьай-бина.

Дикача болхапа къаъхьета белъабабаар хьайбаш ледадерап коммунист М. Дакаев, Нохч-ГІалгІай АССР Лаахеъхарца Совета депутат Б. Шамсадов, А. Автобаеновн, иштта кхыбаоаш.

Районе йолча колхозеп тІехьаъ-сайт хинна «Керда вахар» цІи йоаш колхоз тахан ъхьаца латташ я. Тежжоачаньяй колхозо пятчъаъхкенга шура, духх зоъкара плаи. ДІадахача шера дика хинчъуя хІара 100 іштта тІехьара 26 іъсиат совгІй хьажедадьл. Иштта ахъанна лаърхІача колхозо бе пайда пІанагІа лаьърІа хинчаъч дукха тІех бе.

ХьатІадоагІача Іан дика кийчо яьй колхозхоша. 2500 совгІа тоин доаъхар кийчбаьл. Октябрьски хеза денош хьатІакхоачаш духх шурен йохкара шера план кхоа чаштье дош денпад хьайбаш ледадераша.

Дика болх баьб кхаш ледадерап а. ХІара гектара тІара 20 центнер гаргга гурахъа, дийна ялат чуйІад. Дика хьийкъад ухх шера тхъмих. ДІадахача шера хІара гектара тІара 17,6 центнер тхъмих гулдальар. Хіьаъа ухх шера 20 центнерга дІакхоачаргбе хьувкъан. Райопе цІи хеза ба тхъмих ледадерап. Хадашсева Неписет, Либпшева Тоъжап, Туркаева Эсет, Шамсадова Саибат, тухкха кхыбарап.

Бакъда, хьаьнаача къаъхьегамех па бахе иш чІезина бац юрта, ълар докладчнко.

Цуина духкагІа йолча хана бекке я колхоза правленин парторганизацин. Цар боагІаш бола политика-кхетама болх баьбйаре, балха юстара бузлараш цІи ханнаъха бехкгокхаме, рамбларе из гІулакх иштта хуртдапар. Колхоза ихьабола специалисташ а бац цІай декхар дизза кхоачандеп. Масала, дІае ецаш йолу культурап цІи ханнаъха дІаеп, геллаю сеаоборот. Цу гІулакха къаъхьета бекке ва колхоза агроном коммунист Исрапилова Лаьла.

Пайда эцаш ял, ягаш дІандар собране, пхи гектар йоаз соний бепп. Цу бепа Іоаттосеаш пата оарыскиеесть. Балъда цунах пайда эцаш санна отчисени ва. Иштта долча хкоачамбоапарапа продукцеп дІабода мах лаьхбу.

Собране дІейлар партийни организацие КПСС Нохч-ГІалгІай обкома Х пленумен, райкома XII пленумен материалаш. колхозо къаъхьегамхошта шерра йоъзийтай яхаш. Долаш долча кхоачамбоапаш болгаа а дьлаар а, дІейлар тардлоапа мероприятеш, оттавьл. Партийни организацие къаъхьегамхошта агенетесеп а интернационалин а кхечар болгаа Совет беп я.

Шерра комбайнер Л. И. Брежнева Америке ахъанна лелор бола терриалин. Парте хуъзарен ярхъерп, пашара политике ъхьаъ-таш, обозрени ъхьаъ-таш, ъхьаъ-ъхьаъ-ъхьаъ-

НОКХАРАШТА ІАН КИЙЧО ДИКА ЕРГЬЯ

Колхозийн совхозийн нохкарашна Іан кийчо яь йоалаш латт.

Цу лоарлІамеча мероприятера боахамий нохкарийг лелаДерзин, специалисташ, кугалгой дерггІа хьажжарех тайна хургда нохкарийг ма деш Іанггара дагга.

Хлахете е Іан замалаць нохкарий лаЙна моттигаш хиннай най ЛІанІача шерашка. Из баьлолга ЛІалъюкхара ухх тайпара цхьа масал доалаДеча кхочам ба мотт сома: нагахь санна 1965 цера 1 январе республика колхозийн совхозийн пасекашка 11 эзар совгІа нинех хиннабале, 1973 шера 1 январе 5600 нинех мара бисебапар.

Колхозашкара, совхозашкара паччахьакхеч кхыча боахамашкара нохкарий кІезигІаш Іан замалаць уж лоларх, дерггІа парма Іан кийчо ца ярах нийленна.

Нохкарий ІалашДара гІуллакх къаьстта во латт ухх боахамашка: Грозненски района № 2 ферма сом - баьналлараш лелаДеен «Аргуницкий» совхозашка, Шелковской районерча «Червленский» колхозе, Наурски районерча Ленина цІерагІча колхозе, Гудермесски районерча «Дружба» нанІ колхозе, Урус - Мартановски районерча Мичурина цІерагІча совхозе, Шалински районерча «Джалка» ялча совхозе, Советски районерча Ленина цІерагІча «Керда хазар» хьачеи колхозашка, Сунженски районерча Кировен Орджоникидзен цІерагІчеи колхозашка.

Цу боахамашка мегаш боанача, нохкарашта кхочанна ца моз мистхуна чопаш бешш хулча пионеренеша Іа дзыхкад нохкарашна, пионеренешка дешнийн ши ях, дехьенна кховзан зоветтабан.

1973 шера пакетешка а белша 1500 нинех фу доалаДйта 1000 ялча тІаьенаь кхичахьара. ДикагІбочча нохкарий лелаДерзна боахамашка Дозш доуна нохкарашта Іо-ТІамхетинча 10 процент совгІа.

Нагахь санна ЛІанз долаш дола нохкарий 1973 — 1974 гергахьарча Іан замалаць вай па лойтар кІалхарлоаче, ала йиш хургьа 1974 шера цхьа нохкарий дукхагІа дилларча кхочанчигьара.

Пасеканта Іан кийчо дика яра нохкарий па лайтар кІалхарлоьча па Іеш, уж дегІадаккхара а ЛІа-тІадоазІача шера цар продуктинность лакхя хьлара а аьттув боаккх.

Лаьрхіа дацча тохкамашеи нохкарий лелаДера хьалха латторий опытон хьалхеч шиз болча (2—2,5 килограмм хулча) нижко эслагІарчаря (1 килограмм хулча-раш) Іан тІехь цоззя ЛІанз баьлаьна кІезигІаІа кхуьча буьш ухлар. Текснікоп незематоп яха лазарап кІезигІаІа хуьлна сома нохкарашта.

Опыт йолча нохкарий лелаДерашца —Грозненски районь 1-ча Мая цІерагІча колхозера нох. Бамкоева, «Родина» ялча совхозера нох. Кошкова, № 2 йолча лелаДочмера нох. Алиева, № 3 йолча совхозера нох. Гришина, Сунженски районь ХХ партсъезда цІерагІча колхозера нох. Епонова нохкарашта Іан кийчо ЛІайлор ахьки дееш. Іан кІезиг долаш нохкарий иза болаш, физиологически кхоча, моз гуларах, ялча ши-ЛІайлор, цхьа дакъа ялча ши-ЛІайлор, дехьенна кховзан зоветтабан.

Дагахьбо деза, Іан кІел долчача нохкарий иях моз гулдарин юртбоазама культуранта оьмиени ираз эшиуш кІезигІаІа болашт хилла безаьта.

Къона нохкарий ткъниЙгара къона рыей, фанкладина фу тасса мегаргдолаш бола пюртта кхочаш ва. Шолг хиннаьча нохкарий ахоабаш хиича фу дукхагІа тосс нохкараша, шекара сирон чакхбоазех моз гулдеш хиннича къьхарча нохкорама. Сезон чакхбоаларш уж дов, ЛІайлор дегІбоазаш къона дарах, типпланка дараи Іан кІел долх.

Гуйранан подкормка ЛІайбаьна Беназкара арахкоч соп кел йоа ла, нохкарий чу на дувша, моз чудоаш кІезига долеи рамкаш (къьхара, хардаьх ш, оегІлаш соп дукха долаш яраш). Нохкарий яьлча чу, ишта иьзара къьежий, Іанна юхеот 6—11 ранна.

Гуйранан подкормка ЛІаьбаь ка хийи ши дакъа шекара дола лоча сирошпа ю (яхи хІамара юкъе боазан). КІезигьмакхаш ди чу эшиача боараше шекар іочу а тесоь, боьхьона из деша дала ЛІаьна ЧоаттІа негаге деза. Цуа тІехьа-тІа медо хургдолча кхачаьна шеддолайт сирон, тІанкха шийгашка іочу а детте , нохкарашта ЛІаучтеаг. Доккхийча порщепша ю гуйранан подкормка: нохкарий къона де ца долаДалаттар дукьа ахьк чакхдаьлъначул тІехьаьга а ахк ЛІаДолалдаьлга — 3—4 дер сирона.

Хіара шиза 20—25 хиногронин кхочам хоьеотт Іан-бІаьстен замангІаьрах дагга дерзна ЛІаьна ЛІайлор, дехьенна кховзан зоветтабан.

КОММУНИСТ ТОРГОВЛЕ

Не болх бечь тхо чу кІезига хул Беков Иэарса Мурад. Телеон техник — ши Мурад, говар да вахан, ламно жоп дуреда хьона дукхагІорна хиннаь.

— Лела везаш ба со болх, — аьлар Мурада юхьера тхо ЛІашаттехьийтача. Товар хан-таннехьа тІадалъаш ца хуье хьоанашт вІашттьазарах ЗелІан. Соазга сиина йьсса хургьа йолхаш. Цу хана товарооборота план а кхоачаш тІаьнзар дохк. Хіанз кІоча тхо-пара ца тІуьаьна. Цундухьа тІехь-тІаьнзаьнІай уж шера хІара бетта планаш. Хіанга 9 бетта товарооборота план а 106,3 процент кхочанчийн тха коллектино, здаха ларрдІа. Цу шерашка 84 эзар сома мавха дукгагІа бегаш пахьега товаранн а доххаш.

Хьалххара ЗІамагІбочча продавецаьла хІинз зах боаг бечь № 9 болх тІехь ну баьлга пера. Беков Мурад. 14 шу хьалха дар ил. Сайрайнарча школе лемна ваТІаьн 10 клас ахьбор, тІаккха Московски технологически институт студенточник худ. Цу шерашка хьалха продавецаьлла а тІехьо отдела заведующедза а боаьх бу Мурада. Торгово-бытовой лерггІа болх беш а деТІаоазІаьн а вола къона специалист. Дукха ха ялаьеьла цу йсккхкхІарех йолча тика коллективина керге оттаьнзар ма. Хіанга 4 шу хьалха ши коммунистически партге членалла дІаийбар Мирза Мурад.

— Торгонне хьалхача ЗІаматта декхарийла деш а коммуниста ши, — боьх нох Бекова. Хьалхарча дахьже лийрзар йоакхо е еза, эна шюрта товарна а хулийтаьн. Массанс дика, безам тІаьбоаш болх бебболам ловзе еза коллектив. Хіанга дІа-юха волаш нарех гешаше сай когашеча сан вата йиш йолаш ва со.

ДІаъо шоай коллективах лоаьш дуне по тоюа. Этгара хьалха коммуниста Баудов Виктора, комсомольца Гайсанов Бахьыулна, Мурадов Руслана, Эльмурзае-ва Анна цІерагІ яьлар цо. Массанс нена а шюшкарга хьоккан луш ба уж. Боккхача безамца дуне цо кхІабарех а. Вожжатіворча продавеца Маскуров Мусас Советски Экзарх Гулаях дан ІІа ма ше торговле балха а вена ийдархой хьаштаи дика кхоачаашдина шийх боккха тешам а безам а бодийтаб оррагача коллективе. Хіанз болх бешше а советски торговле техникум чакхбоккхаш па Муса. Хіанга дукха ха йолаш хиннача мотгиперга. Советий хоржамашка кхьехьагІчой депутатий Заводской районин Совета депутатала керлар нов. Москуров. Хіанз парте членалла вала кийчуш-а ма ю.

Ишта коммунист хила безам болаш ва Московски торговле институте дешан вола продавец комсомолец Гайсанов Бахьыулин а.

Техникумашка заочно дешан ба

Кердадараш хьакхолларашна

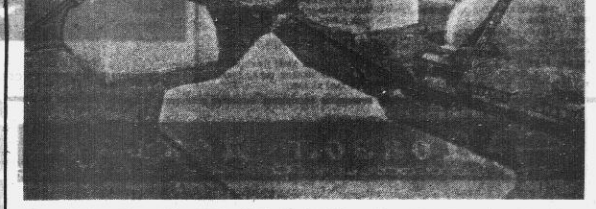

СЫРДАРЬИНСКИ СБЛАСТЬ. ЙоккхагІа хуллаш латт. Механизаторша цІечкъаьлгІенна цунгахьа-кара «Кlайча дешо» эллаш. Пятилетка ходламбена шера областа боахамашна цІечкъаьлгІенна бохкарга 500 эзар тонн боамбІ.

СУРТА ТІА: Пахтакорски районна «Самарканд» ячаьа заготпункте.

А. Горовчика сурт.

ТАСС фотохроника.

Донский социалистически дехкараш тІа а яйна кІелаІа пятилетка хенах хьаяха ткоачашъра шера социалистически яьй «Красный Октябрь» революне орден лелаеча машиностроительна молотоь завода рационализаторша. Пхе шера планагІа производственна юкъейхьана рационализаторски предложенеша, изобретенена научалъхьехена 890 эзар сом пайда бе безаш ба.

Мишта ткоачашлу рационализаторша тІаийна социалистически дехкараш? Пятилетка ЛІолаяча шин шерн ийх беттен завода рационализатораша кийчьыл 2075 рационализаторски предложени, хІьаьта производствана юкъейхьай 1302 рационализаторски предложенин 8 наобретении. Шера цар паччахьалъхена беш болх пайда 558,2 эзар сом да. Цо хьаьокх тІаийна социалистически дехкараш шера бола пайдаяра ЛІалача 50 эзар совгІа сома маьха тІехьхоачашлен хилар.

Заводской рационализаторий творчески болха юкъера кертгерх лостам ба къьхьегана оссарне лакхълера. Из ЛІувааденна да конструкцеш, ЗІаделеш, технологически процессаш эрганхарца, кугалъна деча хІалча ЛІаьнзар автоматизацин механизацин ярца. Рационализаторша дукха балхан ду архенача продукцера ЛІабоста мах лоьхбара, кертгерх тІоина ЛІолен материалаш кхоира, арахена нефтепромысловин нефтехимически оборудовани дикагІа хилийтара.

Масала, пятилетка шки шерен ийх беттен завода рационализатораша кхоьаьЬ 955,8 тонн металл тавала, 7990 кубически метр Іы, 891,4 эзар кубически метр Іалъмо газ, 965,5 эзар киловатт-сахьат электроэнергга, эзарап сомма маьха кхьйбола материалаш. Цуа совгІа продукци кхийтара ЛІабоста ха 192 эзар гаргга - норма-сахьат кІезигъяьй.

Ши-шегІа хьахуллаш Іан рационализатораша доаха къьхьегана толамаш. Цун керттердар да цар къьхьегам хьетамга ВІашттіехьбакхар. Хіара кварталерча хьажарашна хуьа рационализаторий балха тІа дикагІбола цех е отдел яха сийлен цІи яккхара, ишта хуьа як шера дола хьажарашна. Уж чакхдоах министерства ВІашттіехьватІа. Цуа совгІа Ерригсонзин Іилман-технически кхоллама долча хьажарашта юкъе а дизза дакъа долш завода рационализатораша. «Пятилетка — тха къьхьегам», «Кхочарш, говзаш къьхьегарш» яхача девизаша чакхдоах уж хьажаран.

Цатилетка ЛІаяхача хана рационализаторски изобретательски балха тІа дикагІа къьхьегана толамаш дьхьарашта юкъе я болат лолладу цех (цеха начальник Л. А. Гафт), чон лолладу цех (цеха начальник Н. Г. Назаров), кхийола цехаш.

Ер пятилетка ЛІолаеча денз рационализаторски изобретательски болх дикагІа ВІашттіехьбакхара хуьлча къьжарашта юкъе хьажара моттиг «рационализаци изобретательстван балха тІа дикагІбола цехаш» яхь сайдола цІи лелаеш къйбоча болат лолладу цеха коллектин. Уж шера къона рационализаторан хьажарашна банна дика къьхьегана толамаш дахарах премм а луш белгалбабар.

Илман-технически прогресс яра КПСС XXIV съезда решенеи къьхьчашъена хьинаре лакъа лоаш заводе болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гІулахчерча наха. Масала фрезеровщика, рационализатора Г. Г. Савенков елар шера производствана пат-ах эзар сом пайда беш болча оатхлаапта обработка яра тІаерзаяь рационализаторски предложени.

Болат лолладеча цеха рационализатораш Л. А. Гафт, А. А. Коноплев, В. Ф. Цыганов юкъе волча творчески комплексна бригадас кийч а яь производствана юкъейхьар технически документаци (металлически форма), из тІаерзаяь яр кхомбара тІеха. Цох докхха беркат двьлар. Шера из баьлан долаш кходу , 39,9 тонн металл, 51,4 эзар киловатт-сахьат электроэнергин, отанвкаш яра ЛІайлора ха 835 норма-сахьат кхоо. Шера цох боалаш боба пайда 7,8 эзар сом да.

Заводоуправление инженерно-технически болхлой А. П. Мишиков, Д. А. Будникова, А. А. Касинцев, В. Е. Попов юкъебоаІача кхыча творчески бригадас синача рационализаторски предложене паччахьалъхенна ши эзар гаргга сом пайда бир. Уж тайпа дукхха маьхера предложеноший тийнай кхы дукккача рационализаторша.

Шахо йодача хана рационализаторски болх тоабара заводе отчаьЙ 1973—1975 шера йола перспективин план. Общественни организацеша ВОИР, НТО дукха балхан дала рационализаторий болх ли-кагІа ЛІабахийтара. Духьхьа пятилетка шин шерен ах шерен заводе «Молотовец» кхайкаш 366 сагО 30 дикагІйолча опыта школа, технически конференцешка дакъа лоаш хиннаь 358 новатор. Инженерно-технически болхлоша лаьрхІа 271 сагО дакъа а лоаш 7 семинар хилар. Цуа совгІа 8 эзар гаргтарча сага йийнай технически, производственни, экономически темлех лаьцъ йола лекцеш.

«Грознефть» объединене центральни Іилман-технически бюро патентни отделаца цхьана завода рационализацеи изобретательстван бюрос заводе цеханка; отаВлашка выставкаи ю вай мехкара изобретеней ЛІовзийтар, цуа йх тамма балхаш ду рационализаторашта юкъе.

Рационализаторски балха дешаш сихха къьоьстадара ВОИР-а равоХаьсовере ВІашттіехьха я укх тайпара комиссеши социалистически яхь ВІашттіехьхьякхара. Гойтара агитации дІа-юха йоаржара, рационализаторски балха дакъе тайпара социалистически дехкараш мишта хкоачашду хьажара йола комиссеши.

Карагдийнираш дика дале а рационализаторски балха тІа кхы дукха а реверваш я тахканза. Уж тахка а тохкаш кхы тІа а цоай къьхьегама толамаш , совдах дехкараш дола рационализаторараш.

В. ЛОБАНОВ,
«Красный молот» завода рационализацеи изобретательстван бюро начальник.

ЗВЕНЬЕВОЙ ЕВЛОЕВ ХАСМАХЬМАД

Хьайда чуйоаш клеть. 100, 200, 300... метр кІоарга. КІоарга я Кавагандера шахтаи. Клеть ЛІаьхха кхоаеспар. Шолш болх бечча моттигашкахьа бахар шахтераш. Царцара юкъерча легІара ЗІамсар бІубенна тІа боахаш водар. Из-ар Евлоев Хасмахьмад.

Геттара ЗІамига волаш веназар из шахте балха. Юхьхьанца шахта чурча тхоннара кхераш ургІа хьежар массана я. Сага денал кхоссаме чІоаг1ІаІу. Хіаьта ухлзза, кІоргІера лаьттанна кІел, хІара смена-хьакъегамах, атта боанача балхах-хьайнза я. Уназре я шахтера професси. Денал доаларан мегаш бан цу чу. Цхьабакъа, ЗІамсаго тІехьаьнга па воалаш карайнбар шахтера профессеи.

Вешта, боккхачІаг а дир воькхостаи. Царна юкъе бар казахаш, чресн, немнин. Цхьабакъа цу массане а лебеш хиннар цхьа мотт бар — эрсй, лерхар а, дар цар ца! — тар ма ду мехка кІор дукхагІа дулга. БІаргна, чІоагІа цхьа лелаеш бар уж. Шахтерашца цеихьашта нах ба. хаЛоянзта тІехьанга бовла лаь царна, тІаьта новкьсотаи ЧІе деаш моттиг ийнеьча, кхы кьем болаш оарцагІбоаг.

Балха ахха шу доаллашехьа а визза йола горнях э хинна ДІаэтар-Хасмахьмад. Сийлен Доска тІа дахьхар цуа сурт, хІаьта деза денойша Сийлен грамотан телар цунна. Шахтана ялх шу дІаделар тІалгІай ЗІамсаго. Бахарга ший моттиг хьажарар лоарлхар. Цхьабакъа, кест-каста шахте Іочуьвьалча, ихьан хана шийна йоагІаш хиина керда ахьа-на лаьттан хьаж форд сиина сихо терказаеш латтача кІи кха, кІина юкъерча чкъорда ю, жалкъорган зоне иллз дагаухар Хасмахьмада. Ший кхьаьгаьма вахар колхозни кхай тІа ДІа ма долладьларий ЗІамсаго.

Цаьхха дуьнадезар цун вахар цеиниш аььттан кардерзделе доладьыуьл тІехьаьга. Цу хана кагрхоцка ихьайкар парти пелиний лаьтташ карадерзадара новкьсотаи де дуьла аьина. Хасмахьмад Каграгине этгара хьалхарчара цу Тахьехьама озрцІагІвьалар. Карагдинскин области Осакаровски район цхьан кердева совхозе валлу ю.

Совхоза кадрай отделе Евлоева документашка яьхьачуа тІехьагІа из механизаторий курсашка вахийта ДІаьлъар. Хасмахьмад цу шерне а уж дика чакх а яьхь, совхоза шерача кхашка ГІолла «ЬІшка алачаь» лехка волаелар. Мехкара ихьлача цеиниш ялаттйна цо кхайкъна къин дахьо а дар. Иштта ДІадалъар массехь ну.

1961 шера Магіалбике вера механизатор. Цу сахьте де хІама кордадир цун кулганата. «Ингушский» совхоз а еза цунга гІаьнзар. Бох ДІабоЛабаьча хьакхарчо, денойша терказаеш ЗІамсаг. Терказ па ца ве йиш болаш а вацар иэ. Тешаме, ше ца кхоачу бер Хасмахьмада болх. Этгара сийрдагІа хьожача ГІарга хоаллаа а йнта йовкъаш яцар цо лаьтта ахьача, кІел ДІадийлача моттиге. Дукха ха ялаелеча механизированна звенона кулгалде оттавир из.

МоллагІча дешаел а дикагІа дика дожка пекхаша. Пондарашка ара Іа заможнйтара опыт дезаю «Родина» ячаьа совхозе. Суженски районера XIX партсъезда цІерагІча колхозо, кхыча боахамашка. Ишта Іа доаккхаш ячаьа 2—3 килограмм дукхагІа мара бахи кхоа пекхарша, цхьабакъа Іай этгара хьалха мевлха ди — ма денна а ялаяр а ялаяь пондай кер цІенберга пекхарша, хІаьта бІаьстен юхье нохкарий ваьа хьалхагІа воалаш бу тасса. Іа дакхиЙта мегаргда хьажъаттъаш мотт ахьаж, и ЗІашка а ЧаттадеЙ, мух тІебеЗалургбоазнача моттигашка ДІоттаде деза.

Дуьна эпаш дан, пекхарашта Іан кийчо ю ер баьлан болаш кхачан запасаш па товарехи эсала хьалхарчи ишкх деи а дукха кохкара мозий ЗІерадувлан а хилар.

Нохкарий камбеча моттигашка Іан замалаць хьалхеча а кийчо ю нохкарий сезона.

Дика Іамгара дахьна нохкарий лелаДера конкрет сведке покарий ер-зародыл бІаьстен юхье. Цу тайпара нохкарашта юкъера ваьий ВІаьсти ялларча кІирлаь фу тасса доладу. Биззаш пайда эи кхачат, опыдеи хиначІа ю цар сомий-комарий гаьвьатта. 1973 шера бІаьстен юхье Грозненски района 1-ча Мая цІерагІча колхозан «Родина» ячаьа совхозера нохкарий а латтача а баьхка из опыт ин. Бычковагарея Козикогарея ДІаЗомеэш хилар вай лоаман районашкарен Астраханан облестерен нохкарий лелаДераш.

Нохкарашна ю дикахьегІа мегаргбоаш бола пожмепеней боаннача кхочамаш ца дикахьега а мегаргда Іа. Ара ЗІкача Іа геттара дика дожка пекхаша. Пондарашка ара Іа заможнйтара опыт дезаю «Родина» ячаьа совхозе. Суженски районера XIX партсъезда цІерагІча колхозо, кхыча боахамашка. Ишта Іа доаккхаш ячаьа 2—3 килограмм дукхагІа мара бахи кхоа пекхарша, цхьабакъа Іай этгара хьалха мевлха ди — ма денна а ялаяр а ялаяь пондай кер цІенберга пекхарша, хІаьта бІаьстен юхье нохкарий ваьа хьалхагІа воалаш бу тасса. Іа дакхиЙта мегаргда хьажъаттъаш мотт ахьаж, и ЗІашка а ЧаттадеЙ, мух тІебеЗалургбоазнача моттигашка ДІоттаде деза.

Дуьна эпаш дан, пекхарашта Іан кийчо ю ер баьлан болаш кхачан запасаш па товарехи эсала хьалхарчи ишкх деи а дукха кохкара мозий ЗІерадувлан а хилар.

Нохкарий камбеча моттигашка Іан замалаць хьалхеча а кийчо ю нохкарий сезона.

Дика Іамгара дахьна нохкарий лелаДера конкрет сведке покарий ер-зародыл бІаьстен юхье. Цу тайпара нохкарашта юкъера ваьий ВІаьсти ялларча кІирлаь фу тасса доладу. Биззаш пайда эи кхачат, опыдеи хиначІа ю цар сомий-комарий гаьвьатта. 1973 шера бІаьстен юхье Грозненски района 1-ча Мая цІерагІча колхозан «Родина» ячаьа совхозера нохкарий а латтача а баьхка из опыт ин. Бычковагарея Козикогарея ДІаЗомеэш хилар вай лоаман районашкарен Астраханан облестерен нохкарий лелаДераш.

Нохкарашна ю дикахьегІа мегаргбоаш бола пожмепеней боаннача кхочамаш ца дикахьега а мегаргда Іа. Ара ЗІкача Іа геттара

А. АЛДАЙОВ,
нохкарий лелаДерзна республиканска контора начальник.

ТОЛАМАШ ДОГ ГІОЗДОАХАШ ДА

Дика толамаш доахаш кхаьхог нийслаеш — пятилетка ЛІолаеча, воздамбени шера Гудермесски района «Гудермесский» совхоза хьалхарча отделене хьайбаш делаераша. Хьайбай продукци доаккхалгеи кийчьыл ДІсамдаккхар дукха шерра социалистически яьй а йоаржаяь, ай: бетта планагІа 1089 тонн яккха езаш кхинача 1012 тонн яра. Цу хьакхар цу отделене хьайбаш делаераша. Цу гІулакхо торо хилийтар паччахьалъхена шера йоаржара ай: бетта план дукха тІехьажъаттъаш. ХІъьа-на Іанга — ба уж паччахьалъхена шера йоаржара шера плап кхоачаттье а.

Шиъ цырт товарна ферма я отделене. Цера къье йьхьаьга яьхь хьалха цхьоалагІча шурий-товарни ферма коллектив я. Хіана хьоабача ЗаттагІара ай: бетта планаш совгІа 110 килограмм шурра бьхкар цу ферма доирккаша. КіезигагІа хилинзар ферме йьхьха шурра октябрь бетта ".

Во ваь шоллагІча шурий-товарни ферма къьхьегІамоша доаха толамаш з. Планаа совгІа хилар ай: бетта цу ферме йьхьха шура.

— Уж толамаш дахийтараш да этгара хьалха цхьоалагІча ферме-ра доярхоп: Баднева Кайна, Сунгурова Жуз, Чагаева Салихат; цхьалгІеч фермера Зармаева Гумишш, Жасумова Алпату, Тошчак Анна. Шолш телладеча доахьлагара шура яккхара уж шерача планагІа кийчьыл ДІсамдаккхар дукха шерра социалистически дехкараш а тІехьхоачашлаьа цар, — йоаь отделене управлюшче «Шамузаев Мусас, — Дика къьхьег1 ча шера тІе-ра трудовую книжкар цу отделене хьайбаш делаераша. Цу тІулакхо торо хилийтар паччахьалъхена шура йоаржара ай: бетта план дукха тІехьажъаттъаш. ХІъьа-на Іанга — ба уж паччахьалъхена шура йоаржара шера плап кхоачаттье а.

Шиъ цырт товарна ферма я отделене. Цера къье йьхьаьга яьхь хьалха цхьоалагІча шурий-товарни ферма коллектив я. Хіана хьоабача ЗаттагІара ай: бетта планаш совгІа 110 килограмм шурра бьхкар цу ферма доирккаша. КіезигагІа хилинзар ферме йьхьха шура

МАШАР ЧІОАГІБАР—СССР КЕРТТЕРА ЙОАКХО

Л. И. Брежнева даьча къамальх лаьца доазол дехьа дувцар

**Дерригача дуйен тІа белгалла Іалъамат кІоагІа уйла тІаззай хІанз Москве болх беш йолуш машар безача низий Дерригдуйнен конгресс КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева дьча къамальо. Дуккхача мехкашна радио чу ли телевиденен тІолла цІа-хьа кхайкадьа из. Л. И. Брежнева къамаьл дизза е цуо машера йоаь лоаттарг тІара белгалдоаккх. КПСС ЦК Генеральни секретара дуйнен халкъашта тарра